

Peuterbeleid

INCLUSIEF VVE-BELEID

IRIS Opvang
Versie 1

Vastgesteld door het College van Bestuur op 29 juni 2021.
www.irisopvang.nl

Colofon

Dit document is gebaseerd op de Wet Kinderopvang en het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie. Het document is een bijlage van het algemeen pedagogisch beleid.

Opdrachtgever: College van Bestuur IRIS Onderwijs & Opvang
Opgesteld door: Sharon Beute
Beheer document: Sharon Beute

Dit document is beoordeeld door de oudercommissie op 2 juni 2021 en vastgesteld op 29 juni 2021 door het College van Bestuur van IRIS Onderwijs & Opvang.

Inleiding

Voor u ligt het peuterbeleid. Dit beleid beschrijft onze visie op peuters en het stimuleren van hun ontwikkeling. Daarin speelt VVE een belangrijke rol. Dit beleid beschrijft hoe wij vorm geven aan de voorschoolse educatie, op basis van de wet Kinderopvang en Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie. Het peuterbeleid vormt een bijlage van het algemeen pedagogisch beleid. In dit algemene beleid staan de missie en (pedagogische) visie van IRIS opvang beschreven en vertellen wij over onze algemene werkwijze. Het peuterbeleid is geschreven om richting te geven aan pedagogisch medewerkers en inzicht te geven aan ouders.

Dit document is gebaseerd op de visie die we als IRIS met elkaar willen uitleven. Bij IRIS Opvang staat het kind centraal. Er wordt veel aandacht en zorg besteed aan de algemene basisbehoeften van het kind waarbij het welbevinden (zich 'goed voelen') voorop staat. Dit heeft hoge invloed op de verdere persoonsontwikkeling.¹ Om het kind in deze ontwikkeling maximaal te stimuleren, kijken wij eerst naar het kind (behoeften, kwaliteiten, interesses). Vervolgens creëren wij een veilige, aantrekkelijke en uitdagende omgeving. Het is niet ons doel om een kind op een 'gewenst' niveau te brengen. Ieder kind heeft een eigen, unieke ontwikkeling en dat respecteren wij.

In die ontwikkeling zijn we met elkaar bezig steeds wijzere wereldburgers te worden. Wereldburgers die vertrouwen op God, die vertrouwen op zichzelf en op hun naaste. We zien dan hun kwaliteiten leren kennen, die steeds zelfstandiger worden, die oefenen in het 'samen met anderen'. We zien kinderen die nieuwsgierig zijn en bekend raken met waarden en normen. We laten kinderen vanaf het begin, op hun niveau, meedenken en meedoen (kinderparticipatie) en we dagen ze uit om een stapje zetten in de zone van naaste ontwikkeling. Zo zijn we met elkaar op reis en leren we op een spelende manier van elkaar.

Op die reis laten we ons leiden door de volgende waarden:

Liefde en betrokkenheid
Vanuit de Liefde die we kennen, het werk van Jezus Christus, zijn we vanuit onze veelkleurigheid betrokken op het welzijn van de kinderen, dat van hun ouders en op het welzijn van elkaar. Kinderen zijn een voorbeeld voor ons en wij vanuit die Liefde ook voor hen.

Plezier, talentontwikkeling en prestatie
Ons hart ligt bij het kind en vanuit die passie zijn we iedere dag op zoek naar hoe we plezier kunnen creëren. We hebben oog voor de unieke talentontwikkeling en prestaties van ieder kind. We doen ons best een rijke omgeving te scheppen waarin deze ontwikkeling maximale ruimte krijgt.

Professionaliteit en kwaliteit
We vinden het belangrijk kwalitatieve opvang te bieden en stoppen energie in het verder ontwikkelen van onze eigen talenten. Zo wordt de opvang iedere dag een stukje beter. We zijn altijd gericht op wat wel kan en gaan creatief en optimistisch om met vraagstukken die op ons afkomen.

Vanuit liefde voor elkaar creëren we iedere dag een plek waar kinderen zich thuis voelen en de kans krijgen op ontwikkeling.

Team IRIS Opvang

¹ (Bureau Kwaliteit Kinderopvang, 2017)

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Visie.....	3
Ouders	4
Groepssamenstelling	6
Dagprogramma	6
Stimuleren van de ontwikkeling	7
Differentiatie	9
Inrichting van de ruimte	10
Volgen van de ontwikkeling	11
Kwaliteitszorg.....	12
Overgang voorschool naar vroegschool.....	13
Doorgaande leerlijn.....	13
Bibliografie	14

Visie

Mijn spelen is leren en mijn leren is spelen – Hyroniemos van Alphen.

Kinderen leren en ontwikkelen door te spelen². Ze leren met hun hele lijf (holistisch), door te bewegen, door hun zintuigen te gebruiken. Ze leren door te ervaren. Of zoals Vygotsky het noemde: spel is de motor van de ontwikkeling³. Het spelen vormt de basis voor de manier waarop wij de (educatieve) ontwikkeling van kinderen willen stimuleren.

Een kind komt niet zomaar tot spelen/ontwikkelen. Het welbevinden speelt hierin een belangrijke rol; het is een voorwaarde om te komen tot ontwikkeling. Dat maakt dat wij hier veel aandacht voor willen hebben. Als het over welbevinden gaat, hebben we het over een kind dat zich 'goed voelt'. Vaak zien we dan dat het kind levenslustig, actief en ontspannen is. Het kind staat open voor anderen en heeft zelfvertrouwen⁴. Welbevinden is een resultaat van een goede fysieke en emotionele veiligheid die gecreëerd wordt. In ons pedagogisch beleid staat beschreven hoe wij deze veiligheid creëren.

Kinderen zijn van nature spontaan en nieuwsgierig. Hierdoor hebben ze van nature de neiging te experimenteren en te onderzoeken. Een rijke speel-leromgeving vervult daarin een belangrijke rol⁵. Kinderen worden hierdoor uitgenodigd tot spel. Vanuit intrinsieke motivatie wordt door middel van dit spel hun leerproces gestimuleerd. De pedagogisch medewerker observeert het welbevinden en de betrokkenheid van het kind om tot passende ondersteuning te komen. De pedagogisch medewerkers zijn kindgericht en actief, zodat zij in het spontane spel en in de activiteiten de nieuwsgierigheid kunnen blijven prikkelen. Dit kan variëren van een enthousiast voorbeeld of een verrijking van het spel tot een uitgewerkt plan om een kind te leren spelen⁶. Het uitgangspunt blijft daarin: veel aandacht voor het initiatief van het kind.

VVE willen wij inzetten om een rijke omgeving te creëren voor ieder kind. Uit onderzoek blijkt dat kinderen die een voorschoolse voorziening bezoeken, vooruitgaan in hun ontwikkeling⁷. En dat kinderen bepaalde achterstanden voor een (groot) deel inlopen. Wij werken met de VVE-methode Piramide. NJI schrijft over Piramide: "Het doel van Piramide is het optimaliseren van een brede ontwikkeling bij jonge kinderen in een veilige omgeving en een positief educatief klimaat. Hiermee worden onderwijsachterstanden vroegtijdig opgespoord, voorkomen en/of verminderd.

Wij geloven dat ieder kind het in zich heeft zich breed te ontwikkelen (dit is ook het doel van Piramide). Vanuit dit geloof streven we ernaar ieder kind, met verwachting en toch op zijn eigen tempo, uit te dagen en te stimuleren⁸. We werken proces- en opbrengstgericht, maar niet prestatiegericht.

We geloven dat het gras niet harder groeit als je eraan trekt. Wel geloven we dat 'zonlicht, water, mest, ruimte etc.' allemaal goed zijn voor de groei van het gras.

Zo willen wij ook met kinderen werken. We zullen ze stimuleren, maar nooit duwen naar een bepaald doel. Voor ons staat voorop dat we zoveel mogelijk aansluiten bij wat de kinderen doen of interessant vinden. We hebben zicht op de doelen die worden gesteld door Piramide. Piramide heeft deze doelen vertaald naar activiteiten. Deze vormen voor ons een belangrijke bron. Tegelijkertijd blijven we kijken naar het kind, houden we zicht op het welbevinden en de betrokkenheid en zijn we continue flexibel in de manier waarop we de doelen bereiken. Juist in dat wat de kinderen doen en wat er speelt in hun leefwereld, sluiten we aan om ze te begeleiden naar de zone van naaste ontwikkeling. Niet de activiteit, maar het komen tot ontwikkeling is ons doel. In bovenstaand proces starten we vanuit de relatie met ouders.

² (Singer & Kleerekoper, 2009)

³ (op den Kamp & van Kuyk, 2011)

⁴ (Bureau Kwaliteit Kinderopvang, 2017)

⁵ (Bureau Kwaliteit Kinderopvang, 2017)

⁶ (op den Kamp & van Kuyk, 2011)

⁷ (Onderzoek VVE)

⁸ (Schmeier, 2015)

Ouders

Ouder of (pleeg)ouders, verzorgers, primaire opvoeder.. Als we in dit beleid schrijven over ouders dan bedoelen we daarmee degene die de hoofdverantwoordelijke(n) is/zijn voor het kind, de primaire opvoeder(s). Er zijn kinderen die opgroeien in een tweeoudergezin, een eenoudergezin, bij pleegouders, in 'complexe gezinssituaties'⁹. Wij zijn ons bewust van de nuances die daarmee gepaard gaan en willen samenwerken met alle 'ouders'.

Ouders hebben een belangrijke en grote invloed op de ontwikkeling van hun kinderen. De ouder-kindrelatie is de belangrijkste relatie die er bestaat, zeker als we het hebben over hechting¹⁰. In de leeftijdsfase van 2 tot 4 jaar komen er, naast de ouders, ook andere volwassenen bij die een belangrijke rol spelen. Dit kunnen bijvoorbeeld grootouders zijn of een pedagogisch medewerker (kindprofessional). Deze volwassenen vormen met elkaar het gehechtheidsnetwerk van het kind. Binnen IRIS Opvang streven we daarom naar pedagogisch en educatief partnerschap met ouders. In dit partnerschap ondersteunen ouders en kindprofessionals elkaar bij het stimuleren van het ontwikkelingsproces van kinderen.

Wij vinden het belangrijk dat ouders goed en zorgvuldig geïnformeerd worden over de ontwikkeling van hun kind. Dat we met elkaar op een actieve manier samenwerken. In dit hoofdstuk van ons VVE-beleid staat beschreven op welke manier wij streven naar samenwerking met ouders in de ontwikkelingsstimulering van de kinderen.

Relatie aangaan:

“De instemming en de toestemming van ouders zijn essentieel om te kunnen ontwikkelen als kind”¹¹
We kunnen alleen een band creëren met de kinderen als we die ook met ouders hebben. Trekken wij niet op met de ouders? Dan komen kinderen in een loyaliteitsconflict. Daarom is het belangrijk dat we betrokken zijn op de ouder. Dat we samen met ouders willen ontwikkelen en de verantwoordelijkheid willen dragen. Vanuit het vertrouwen dat is opgebouwd kunnen we dan samen verder en kijken wat nodig is om de relatie te onderhouden. Goed contact is belangrijker dan veel contact. We zijn ons hierin bewust van het feit dat ouders betrokken zijn op hun kind en emotioneel verbonden. Dat betekent dat zij als supporter en pleitbezorger voor hun kind zullen staan en dat wij hen daarin respecteren. Daardoor ontstaat verbinding waarin ouders ook mee willen doen.

Communicatiemiddelen

In de communicatie tussen ouders en opvang bestaan er verschillende manieren van communiceren. We spreken ouders bij de deur, we kunnen met elkaar mailen en bellen. We hebben het ouderportaal en kunnen waar nodig ook informatie uitwisselen via een brief. We vinden het belangrijk om tijdens de intake tijd te nemen en samen te spreken over de manier van communiceren. Daarin willen we horen wat ouders willen en geven we zelf aan wat voor ons werkbaar is. Naast de intake zijn er door het jaar heen ook fysieke gesprekken te plannen. Voor de doelgroepkinderen wordt dit standaard gevoerd, samen met de jeugdverpleegkundige. Voor de andere kinderen is er één keer per jaar een tien minuten gesprek met ouders. Samen met ouders kijken we wat er verder nodig is om samen te kunnen werken. Ook een ouderavond is hierin een optie.

Thuis ondersteunen

Met name activiteiten van VVE-instellingen die zijn gericht op het stimuleren van educatieve activiteiten en leermomenten thuis, hebben invloed op de ontwikkeling van kinderen¹². Een belangrijke voorwaarde hiervoor is dat er een vertrouwensrelatie bestaat tussen ouders en

⁹ (Cijfers per onderwerp - Gezinnen, 2020)

¹⁰ (NCJ, 2021)

¹¹ (PACT voor Kindcentra, O2 Communicatie, & de Vries, 2021)

¹² (Vander Heyden, Schilder, & Jepma, z.d.)

opvang¹³. Van daaruit gaan we met ouders in gesprek over hoe zij ook thuis hun kinderen kunnen stimuleren. Dat doen we bijvoorbeeld door een nieuwsbrief/ouderbrochure persoonlijk te overhandigen. Daarbij leggen we dan uit wat ouders daarmee kunnen. We zorgen ervoor dat ze de liedjes kunnen vinden op internet. Dat ze dingen meekrijgen die ze met kinderen thuis kunnen doen.

Daarnaast zoeken we samenwerking met de bibliotheek. Om samen met ouders en/of de bibliotheek bijeenkomsten te organiseren rondom 'voorlezen'. Er is dan ruimte om ervaringen te delen over voorlezen, het belang van voorlezen helder te krijgen en tips uit te wisselen. En verschillende boeken kunnen gelijk mee worden genomen om thuis aan de slag te gaan.

¹³ (Hoogeveen & Versteegen, 2013)

Groepssamenstelling

IRIS Opvang werkt op alle locaties voor 0 tot 4 jaar met de methode Piramide. Ieder jong kind dat bij IRIS naar de opvang gaat, komt daardoor in aanraking met de thema's die Piramide biedt en de ontwikkelkansen die ontstaan door het thema-aanbod. Op kinderopvanglocaties van IRIS Opvang is dit aanbod verweven in het programma van de dagopvang. Hoe we dit concreet vormgeven, is locatie-specifiek beschreven in de pedagogische werkplannen.

Naast dagopvang biedt IRIS Opvang ook peuteropvang voor kinderen van 2,5 tot 4 jaar. Op de peuteropvang verwelkomen we alle kinderen die hier gebruik van willen maken. Deze kinderen kunnen te allen tijde worden aangemeld. De peuteropvang biedt ook plek voor 'doelgroepkinderen' ofwel VVE-geïndiceerde kinderen. Doelgroepkinderen zijn kinderen die recht hebben op VVE op basis van een aantal kenmerken (indicatoren). Zij krijgen vanwege deze indicatoren van de GGD een VVE-indicatie. De GGD is, via het consultatiebureau, daarom extra betrokken bij hun ontwikkeling. Als er gesprekken worden gevoerd tussen ouders en de pedagogisch medewerkers van de peutergroep, sluit de jeugdverpleegkundige hier bijvoorbeeld graag bij aan. Zo spannen ouders, opvang en de GGD zich samen in voor de optimale ontwikkeling van het kind.

Landelijk is vastgelegd dat kinderen recht hebben op VVE, wanneer:

- beide ouders over maximaal een VMBO-K/B (kader/basis) diploma beschikken.
- beide ouders Nederland niet als land van herkomst hebben. Bij een alleenstaande ouder is de afkomst van deze ouder geldig.
- de verblijfsduur in Nederland van de moeder korter is dan 5 jaar.

De GGD IJsselland heeft hier een indicatiefactor aan toegevoegd:

- de jeugdarts kijkt of het kind een achterstand ontwikkelt op spraak-taal. Daarbij gebruikt ze de richtlijnen taalontwikkeling van de JGZ.

Ouders zijn uiteindelijk de personen die kiezen of een kind VVE gaat volgen. Hier hebben ouders de tijd voor tot de derde verjaardag van het kind. Tot die tijd kunnen kinderen die recht hebben op VVE nog instromen in de peutergroep. Daarna is het niet meer mogelijk om in te stromen met een indicatie, omdat we uit onderzoek weten dat dit voor de taalontwikkeling niet voldoende effectief is.

De peutergroep is 4 dagen in de week open van 8.25 tot 12.25, 40 weken per jaar en heeft plek voor 8 kinderen. De dagen dat we peuteropvang bieden zijn maandag, dinsdag, woensdag en donderdag. Kinderen kunnen gebracht worden om 8.25. Tussen 12.10 en 12.25 kunnen zij weer worden opgehaald. Als de kinderen gebracht worden, is er voor ouders ook alle ruimte om mee naar binnen te gaan. Er is tijd om samen met het kind activiteiten te ontdekken, te spelen en over het thema te praten. Om 8.40 starten we met het dagprogramma en vertrekken de ouders.

Dagprogramma

8.25 – 8.40 uur	Spelinloop (inloopmoment ouders)
8.40 – 9.45 uur	Spelen (tijd om kinderen individueel of in kleine groepjes te stimuleren in de ontwikkeling; differentiatie)
9.45 – 10.30 uur	Groepsexploratie
10.30 – 10.45 uur	Eten en drinken
10.45 – 12.10 uur	Spel en bewegen (opnieuw tijd voor differentiatie)
12.10 – 12.25 uur	Afsluiting (inloopmoment ouders)

We volgen zoveel mogelijk hetzelfde ritme als de school in hetzelfde gebouw. Dit betekent dat we in de schoolvakanties dicht zijn. Doelgroep peuters gaan van 2,5 tot 4 jaar alle vier de ochtenden naar de peutergroep. Zo krijgen zij in totaal 960 uur aan VVE (640 uur per jaar). Voor de andere kinderen geldt dat zij twee ochtenden naar de peuteropvang komen (320 uur per jaar). De combinatie die kan worden gemaakt is maandag en woensdag of dinsdag en donderdag.

Stimuleren van de ontwikkeling

IRIS Opvang werkt met het VVE-programma 'Piramide' van de Rolf Groep¹⁴. Dit is door het Nederlands Jeugdinstituut erkend als integraal VVE-programma¹⁵. Tegelijkertijd hangt ons kindbeeld sterk samen met de visie van Emmi Pikler. Ook haar gedachten over het stimuleren van de ontwikkeling nemen we mee.

Emmi Pikler staat bekend om haar vertrouwen in het kind en het respect voor het ritme van de ontwikkeling van het kind¹⁶. Dit betekent voor de volwassenen om het kind heen dat je nabijheid zoekt in de verzorgingsmomenten om vervolgens kinderen de ruimte te geven om te spelen en te bewegen op hun eigen tempo. Op de groepen hebben wij hiervoor hele mooie materialen die het kind uitdagen in zijn/haar creativiteit en spel. Tijdens het spel zijn de pedagogisch medewerkers observerend aanwezig om het kind te leren kennen in de ontwikkeling en ze te begeleiden naar de zone van naaste ontwikkeling. Vanuit deze basishouding en aan de hand van de VVE-methode Piramide, worden de verschillende ontwikkelingsgebieden aangesproken.

In de basishouding staat het luisteren naar en het aansluiten bij het kind centraal. Dit betekent dat we altijd eerst observeren om goed in beeld te krijgen wat het kind aan het spelen is. Is het de materialen aan het ontdekken of is het een fantasiespel? Pas als we dat goed in beeld hebben, kunnen we overwegen op welke manier we aansluiten. Dat betekent dat we soms het kind laten spelen omdat het zichzelf uitdaagt. Op andere momenten voegen we iets toe in het spel om het kind te 'begeleiden' naar de zone van naaste ontwikkeling.

Piramide is opgebouwd rondom de projecten met ieder een eigen thema. Vanuit de thema's wordt de ruimte rijk en betekenisvol ingericht. Je vindt het thema terug in de communicatie met ouders, in de hoeken, in het zingen, in het lezen en in alle andere activiteiten¹⁷. Piramide werkt volgens vier vaste stappen die in ieder thema aan bod komen: oriënteren, demonstreren, verbreden en verdiepen. Vanuit de nabijheid, dat wat de kinderen kennen, zetten we stappen richting meer afstand en bouwen de kinderen aan kennis en ervaringen. Op deze manier breidt hun wereld zich steeds verder uit. Ieder thema is uitgewerkt in een apart projectboek. Hierin staan activiteiten die met de kinderen ondernomen kunnen worden. Er staan daarbij doelen beschreven waaraan we kunnen werken. Ook wordt benoemd hoe we in partnerschap met ouders de kinderen maximaal kunnen ondersteunen.

We richten ons op de volgende ontwikkelingsgebieden, zoals Piramide dat ook aanhoudt in de activiteiten¹⁸:

Sociaal-emotionele ontwikkeling

Dit gaat over het leren begrijpen van anderen en het kunnen spelen met anderen. Door het spelen met poppen, door prentenboeken en versjes die interactie uitlokken, door kleine gesprekjes met elkaar of het samen oplossen van een conflict, ontwikkelen de kinderen zich hierin.

Motorische ontwikkeling

We stimuleren de grove motoriek door kinderen de ruimte geven te bewegen en uitdagende situaties te creëren. Piramide geeft daar allerlei suggesties voor. Op de groepen hebben wij mooie Pikler materialen waarop de kinderen kunnen klimmen en klauteren. De sensomotoriek gaat over het doelgericht reageren op een prikkel door middel van een motorische handeling. Daarbij horen ook de fijn motorische vaardigheden (grijpen, tekenen, kleien). Kinderen kunnen materialen, zoals potloden, zelf pakken. Daarnaast bieden we activiteiten aan waarin deze vaardigheden gestimuleerd worden.

Taalontwikkeling

¹⁴ (Piramide, 2021)

¹⁵ (NJI)

¹⁶ (Emmi Pikler Stichting Nederland, z.d.)

¹⁷ (op den Kamp & van Kuyk, 2011)

¹⁸ (op den Kamp & van Kuyk, 2011)

De taalontwikkeling is niet alleen breed qua gebieden, ook het eigen maken van de taal gaat de hele dag door¹⁹. We streven er daarom naar de taalontwikkeling zoveel mogelijk spontaan te stimuleren. We zeggen wat we doen, we voeren gesprekjes tijdens ons handelen, we praten tijdens spel en dagen vooral de kinderen uit dit ook te doen, we vragen naar gevoelens en fantasieën. We zijn zoveel mogelijk luisterend aanwezig. We herhalen de woorden van de kinderen en verbeteren waar nodig, zo geven we het goede taalvoorbeeld. Kortom, er is veel ruimte voor interactie. Door de verschillende thema's van Piramide steeds verder uit te diepen wordt er ook gewerkt aan de woordenschat en de complexere taalfuncties (vergelijken, concluderen).

Interactief voorlezen

Een belangrijk onderdeel binnen IRIS Opvang (en ook binnen Piramide) is het interactief voorlezen. We nemen ruim de tijd om met de kinderen de prentenboeken te lezen, van baby af aan. We lezen voor en dagen de kinderen uit tot benoemen van plaatjes en dingen aanwijzen. We gaan met de kinderen in gesprek over het verhaaltje. De kinderen kunnen de boeken ook zelf pakken. Daarnaast zijn er materialen aanwezig waarmee de kinderen het verhaaltje kunnen naspelen.

Ontwikkeling van denken en rekenen

Bij de ontwikkeling van denken en rekenen zien we kinderen die het verschil ontdekken tussen groot en klein, tussen snel en langzaam. Ze leggen spullen bij elkaar op basis van kenmerken, ze nemen bepaalde kenmerken waar met hun zintuigen (kleur, smaak, soort materiaal), ze leren relaties leggen en ze zijn bezig met getallen en hoeveelheden. We stimuleren deze ontwikkeling door de ruimte zo in te richten dat dit spel kan ontstaan. We hebben materialen van verschillende gewichten, dezelfde materialen in verschillende kleuren, dingen die kunnen rollen, bakken waar spullen in en uit kunnen. We spelen in op deze ontwikkeling in de spontane momenten. Daarnaast worden, in de methode Piramide, ook op dit vlak activiteiten voorgesteld die de ontwikkeling stimuleren.

Persoonlijkheidsontwikkeling

Als kinderen hun persoonlijkheid ontwikkelen, denken we aan ontwikkeling van zelfcontrole, zelfvertrouwen, zelfstandigheid en een eigen identiteit²⁰. Deze ontwikkeling start, net als iedere andere ontwikkeling, bij een veilige omgeving. Daarnaast is het belangrijk dat we kinderen bekend maken met rituelen en regels, omdat dit een bepaalde structuur biedt. De structuur zorgt voor duidelijkheid en dat zorgt weer voor veiligheid. We benaderen de kinderen als een individu dat we mogen leren kennen en hebben respect voor hun autonomie. In de activiteiten zullen we continue aansluiten bij het wie het kind is, zodat de persoonlijkheid alle ruimte krijgt om te ontwikkelen. We bieden de kinderen vrijheid om te helpen, we stimuleren ze zelf dingen te pakken en op te ruimen. Zo werken we aan zelfstandigheid. In de verschillende projecten van Piramide komen de aspecten van de persoonlijkheidsontwikkeling ook aan bod.

Kunstzinnige ontwikkeling

In de kunstzinnige ontwikkeling staat experimenteren centraal²¹. Het gaat dan om experimenteren met ruimte, beweging, geluiden, creatieve fysieke uitingen of met materialen. Een algemeen voorbeeld hiervan is de spelontwikkeling, waarin al deze vormen naar voren kunnen komen. Het spel van kinderen zit vol creativiteit. Daarnaast gaat het over beeldende ontwikkeling, muzikale ontwikkeling en dansontwikkeling. Om deze ontwikkeling te stimuleren zorgen we vooral voor ruimte om te experimenteren. Bijvoorbeeld door een groot vel te kiezen en kinderen de ruimte te geven zelf te kiezen wat ze maken en met welk materiaal. Maar ook door regelmatig naar het speellokaal te gaan waar we alle ruimte hebben om te bewegen en te dansen. Er is aandacht voor muziek door bepaalde liedjes te koppelen aan programma-onderdelen. Daarnaast zijn er natuurlijk verschillende activiteiten vanuit Piramide of vanuit de pedagogisch medewerkers waarin de kunstzinnige ontwikkeling wordt gestimuleerd.

Ontwikkeling van de waarneming

¹⁹ (van de Weijenberg, 2016)

²⁰ (op den Kamp & van Kuyk, 2011)

²¹ (op den Kamp & van Kuyk, 2011)

In de visie gingen we al in op de manier waarop kinderen zich ontwikkelen. Dat doen ze namelijk door te ervaren en hun zintuigen te gebruiken. Iedere dag hebben we hier aandacht voor. Allereerst door de ruimte in te richten met materialen die verschillende zintuigen prikkelen. Er zijn zachte en harde dingen, er zijn dingen die rollen en stuiteren en dingen die niet bewegen. We spreken met de kinderen over wat ze ervaren en creëren momenten (mede door de activiteiten van Piramide) waarin we heel bewust bezig zijn met het ontdekken en gebruiken van de zintuigen.

Oriëntatie op ruimte en tijd en wereldverkenning

Door deze ontwikkeling wordt er een begin gemaakt in het abstracte denken. Het gaat dan vooral om het ervaren van de ruimte en hoe je daarin kunt bewegen. Daarbij komen het eigen lichaam en bewegen, ruimtelijke begrippen en posities in de ruimte, verschillende soorten ruimten en vormen en figuren aan bod. Door de dag heen benoemen we verschillende aspecten hiervan om kinderen bewust te maken van zichzelf, van de ruimte en van vormen en figuren. We zorgen er ook voor dat we in verschillende ruimten komen en veel bewegen. Daarnaast maken we gebruik van de activiteiten van Piramide.

Differentiatie

Ieder kind ontwikkelt in zijn eigen tempo en ieder kind is uniek. Dit betekent dat er in de groep verschillen zullen zijn tussen de kinderen. Wij kijken en luisteren naar het kind en we hebben een observerende houding. Dat maakt dat de verschillen bij ons bekend zijn. Deze verschillen maken het kind uniek. Ook door het volgen van de ontwikkeling komen verschillen aan het licht. Toch is ons doel met ieder kind hetzelfde: hem/haar begeleiden naar de zone van naaste ontwikkeling.

De methode Piramide differentieert door zoveel mogelijk aan te sluiten op de ontwikkeling van het kind. Sommige kinderen krijgen daarom een voorbereidende activiteit aangeboden waarin bepaalde onderwerpen of woorden al genoemd worden. Dit maakt dat zij de activiteit in de hele groep beter kunnen volgen. Een andere groep kinderen krijgt na/tijdens de groepsactiviteit verdieping aangeboden op het thema. Op deze manier wordt ieder kind maximaal gestimuleerd in zijn/haar ontwikkeling.

Wij willen met ieder kind doelbewust werken. De manier waarop Piramide differentieert nemen we daarin mee. Ieder kind bespreken we met regelmaat in de vergaderingen, waarbij we een nieuw focuspunt vastleggen: wat heeft dit kind nodig in zijn/haar ontwikkeling? Het volgsysteem is daarin een belangrijke bron, naast onze dagelijkse observaties in het werken met de kinderen. Samen ontwikkelen we dan een individueel plan voor het kind. In de weken die volgen zetten we activiteiten/materialen klaar om het kind hierin uit te dagen. We pakken de kansen die ontstaan om het kind uit te dagen. En we creëren kansen door doelbewuste activiteiten te plannen en het kind of een groepje kinderen daar enthousiast voor te maken. Kansen creëren gaat ook over een flexibele houding t.o.v. de activiteiten. We streven ernaar de activiteiten altijd zo dicht mogelijk bij het kind te houden en dus ook aan te passen naar wat er leeft. Zo kan de activiteit veranderen, terwijl het doel hetzelfde blijft.

De doelgroepkinderen (VVE-geïndiceerd) volgen we ook aan de hand van ons volgsysteem. Er wordt bij het startgesprek samen met ouders en de jeugdverpleegkundige vastgesteld aan welke gebieden extra aandacht moet worden besteed. Dit nemen we mee in het individuele plan van het kind en daar besteden we wekelijks aandacht aan. Verder werken we met hen net als met ieder ander kind. We zoeken naar de mogelijkheden en creëren momenten waarop we toewerken naar de zone van naaste ontwikkeling.

Inrichting van de ruimte

Het creëren van een rijke speel-leeromgeving vormt de basis voor kinderen om vanuit eigen interesse te komen tot spelen en leren. We creëren rust en overzicht door materialen een vaste plek te geven en uit te stallen. Op deze manier raken kinderen vertrouwd met de omgeving²². De hoeveelheid materialen beperken we en we zorgen voor veel van hetzelfde. Zo kunnen kinderen verzamelen, vergelijken en elkaar imiteren. We wisselen kleine dingen in het aanbod af, zodat kinderen wel iedere keer nieuwe prikkels krijgen. De ruimte blijft door de kleine wisselingen wel vertrouwd.

We vinden het belangrijk dat kinderen vanuit eigen behoefte kunnen spelen en dat ze op verschillende gebieden worden uitgedaagd in hun ontwikkeling. Daarom creëren we hoeken in de ruimte die de 'verschillende gebieden' vertegenwoordigen. Een bank of een knus hoekje is een plek waar kinderen even kunnen rusten of waar we kunnen voorlezen. Een hoek met bouwspullen of een klim- en klauterhoek draagt bij aan de motorische ontwikkeling. Een andere hoek is zo ingericht dat kinderen het thema kunnen verwerken in hun spel doordat er bijvoorbeeld allemaal doktersspulletjes liggen (bij het thema dokter/ziekte). De ruimte is niet altijd groot genoeg om alle hoeken (en daarmee alle ontwikkelingsgebieden) tegelijk te creëren. We wisselen dit daarom af, zodat over de tijd heen wel al die elementen aan bod komen. Kinderen kunnen alles waarmee ze zelf mogen spelen en wat aantrekkelijk leermateriaal is, ook zelf pakken²³.

We blijven kijken naar de kinderen als ze aan het spelen zijn. Waar ligt hun interesse? Welke materialen trekken hun aandacht? Door welke materialen zijn de kinderen geboeid? Op deze manier kunnen we daarop inspelen. We leggen materialen klaar. We verdiepen of verbreden hun spel door elementen toe te voegen. Op deze manier stimuleren we op een hele natuurlijke manier de ontwikkeling. De ruimte vormt daarmee ook de basis om op een speelse manier te werken aan de doelen die Piramide 'stelt'.

²² (op den Kamp & van Kuyk, 2011)

²³ (Bureau Kwaliteit Kinderopvang, 2017)

Volgen van de ontwikkeling

Het volgen van de ontwikkeling van het kind begint voor ons bij de intake. Hier gaan wij, aan de hand van een inschrijvingsformulier, samen met ouders in gesprek over het kind om te komen tot partnerschap. Daarvoor is het belangrijk dat wij goed in beeld krijgen hoe ouders tegen de opvoeding en de ontwikkeling aankijken en dat we samen met de ouders bespreken wat onze visie hierop is. We spreken samen over de organisatie, pedagogische ideeën en werkwijzen en de huisregels. Belangrijke informatie, wensen en ideeën over opvoeding en ontwikkeling en de afspraken die we met elkaar maken worden geregistreerd in ons kindvolgsysteem.

We kijken iedere dag naar het kind. We observeren welbevinden en betrokkenheid. We zien waar kinderen mee bezig zijn, wat ze al kunnen en wat ze nog lastig vinden. Naast deze dagelijkse observatie in het werken met de kinderen, volgen we ze ook met ons volgsysteem Pravoo. Alle ontwikkelingsgebieden komen hierin aan de orde en Pravoo geeft zelf aan wanneer het kind hierin een mogelijke 'achterstand' heeft. Het is belangrijk dat het kind de verschillende VVE-doelen aangeboden heeft gekregen voordat er geobserveerd wordt. Niet alle VVE-doelen komen standaard voor in het spel van de kinderen.

Aan de hand van de dagelijkse en de systematische observaties kijken we per kind wat hij/zij nodig heeft om verder te ontwikkelen. We willen dit in eerste instantie geven door zoveel mogelijk aan te sluiten bij de speel- en werksituaties van de kinderen zelf. In hun spel, in hun eigen activiteiten zijn we ondersteunend aanwezig. We bevestigen wat het kind doet, we doen dingen voor en voegen ideeën toe om het spel te verrijken. De leerlijnen die de methode heeft nemen we hierin mee en we bieden activiteiten aan die passen bij de ontwikkeling van het kind. Als het kind er niet aan toe is, proberen we het later gewoon weer.

Doelgroepkinderen

Indien het kind een VVE-indicatie heeft, volgen we de ontwikkeling niet alleen samen met de ouders, maar ook met de jeugdverpleegkundige. Er wordt gestart met een startgesprek, geïnitieerd door de pedagogisch medewerker. De regie ligt bij de jeugdverpleegkundige. In dit gesprek kijken we met elkaar naar het kind en op welke gebieden we het kind kunnen en mogen stimuleren. Samen bespreken we dan ook wanneer we opnieuw bij elkaar komen, zodat we het kind maximale kansen kunnen geven zich te ontwikkelen. In de tijd tussen de gesprekken door gaan we met alle kinderen hetzelfde om: we kijken dagelijks naar het welbevinden en hoe we kunnen aansluiten in zijn/haar ontwikkeling. We [differentiëren](#). En we kijken systematisch aan de hand van Pravoo. Pravoo heeft de observatielijsten afgestemd op de VVE doelen, waardoor de ontwikkelingsgebieden met aandacht hier gewoon in terug komen.

Kwaliteitszorg

We hebben geen invloed op wat het kind in zich heeft, maar we dragen wel bij aan wat daarvan tot uiting komt. Het is ons uiteindelijke doel als opvang: het faciliteren van een veilige omgeving en ontwikkelingskansen creëren. De houding die we hebben in het werken met kinderen vormt daarin de essentiële factor. Met deze houding kunnen we kinderen laten floreren of bepaalde talenten/kwaliteiten onbewust een halt toeroepen. Met deze houding kunnen we kinderen uitdagen en enthousiast maken of ze klein houden en beperken in hun ontwikkeling.

De kwaliteit die we voor ogen hebben, hangt daarom voor een groot deel samen met die houding. Dat maakt dat we graag gebruik gaan maken van een reflectie-instrument (zoals PIVA²⁴) die pedagogisch medewerkers met regelmaat invullen. Hierdoor zijn we eigenlijk continue bezig met de zorg voor kwaliteit. We kijken naar onze houding en we acteren gelijk op wat we ontdekken. De ingevulde instrumenten worden bewaard, zodat daar ook in gesprekken met de (assistent) leidinggevende weer over gesproken kan worden. Het instrument en de gesprekken bieden kansen voor de pedagogisch medewerker om de inzichten om te zetten in een persoonlijk ontwikkelplan.

Daarnaast is het vanaf 1 januari 2022 verplicht een VE-coach te hebben binnen de organisatie²⁵. Deze coach kan zicht houden op de kwaliteit door VIB in te zetten op de groep. Samen met een pedagogisch medewerker wordt er dan gekeken naar de kinderen door middel van filmbeelden. Vervolgens gaan de VE-coach en de pedagogisch medewerker in gesprek over welke invloed de pedagogisch medewerker daarop heeft en hoe hij/zij nog meer bij het kind kan aansluiten. Vervolgens kan de VE-coach dit ook weer meenemen in het schrijven, bijstellen en implementeren van beleid.

²⁴ (Piramide)

²⁵ (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2019)

Overgang voorschool naar vroegschool

Bij de overgang van de opvang naar school is ons uitgangspunt dat we kinderen warm overdragen. Dit houdt in dat de mentor samen met ouders en de leerkracht groep 1 een gesprek voert over het kind. Mochten ouders dit niet willen, vindt er met toestemming van ouders een tweegesprek plaats tussen mentor en leerkracht. Hoe we dit precies vormgeven is vastgelegd in het document 'Doorstroom van opvang naar basisschool'.

De warme overdracht vindt ook plaats bij kinderen met een VVE-indicatie. De gemeente Kampen noemt dit het 'overdrachtsgesprek'. Door de pedagogisch medewerker worden ouders, school en de jeugdverpleegkundige uitgenodigd. Samen wordt er gesproken over ervaringen en hoe het kind zich heeft ontwikkeld. Vervolgens wordt er ook samen gekeken naar hoe het kind verder gestimuleerd kan worden in zijn/haar ontwikkeling en op welke gebieden de focus ligt.

In dit gesprek zorgen wij er als opvang en ouders voor dat we samen een duidelijk beeld kunnen geven van het kind en de ontwikkeling. Dit beeld komt voort uit de observaties die wij als opvang hebben gedaan, in het dagelijks opvangen van het kind en door onze systematische observatie. Over onze bevindingen en die van ouders thuis hebben we regelmatig contact gehad. Zo zorgen we ervoor dat het bestaande beeld van het kind een zo volledig mogelijk beeld is.

Doorgaande leerlijn

IRIS Opvang valt onder IRIS Opvang & Onderwijs. De meeste kinderen op de opvang stromen, als ze vier zijn, door naar een IRIS school. Dit betekent, met onze ontwikkeling richting IKC-vorming, dat we korte lijnen hebben met de leerkrachten groep 1. De leerkrachten zijn van harte welkom binnen te lopen bij de opvang. Zo kunnen de kinderen hun nieuwe leerkracht al leren kennen. Daarnaast gaan de peuters vanaf 3 jaar en 9 maanden, onder begeleiding van een pedagogisch medewerker, af en toe meedraaien in groep 1. Ook kan de leerkracht de kinderen ophalen voor korte activiteiten. Deze wen-momenten komen naast de wenmomenten met ouders. Als het kind doorstroomt naar een school buiten IRIS, kijken we samen met die school naar de beste vorm van overdracht voor het kind.

Daarnaast is ons streven om in visie en werkwijze ook steeds meer naar elkaar toe te groeien. Dat doen we door als opvang bijvoorbeeld aan te sluiten bij het IB-overleg om daar samen na te denken over het stimuleren van de ontwikkeling van het jonge kind en hoe we een doorgaande lijn kunnen creëren op iedere IRIS locatie. We zouden ook graag toe willen naar een overleg met een leerkracht groep 1, de IB-er van de school, pedagogisch medewerker en de pedagogisch coach. In dit overleg kan er gesproken worden over de doorgaande lijn en ontwikkelingsstimulering op de specifieke locatie. Zodat we op iedere locatie een lijn creëren die doorloopt en kinderen zo min mogelijk energie kwijt zullen zijn aan de overgang van opvang naar onderwijs.

Bibliografie

- (2021). Opgeroepen op maart 16, 2021, van Piramide: <https://www.piramidemethode.nl/>
- Bureau Kwaliteit Kinderopvang. (2017). Opgeroepen op januari 25, 2021, van Stichting BKK: https://www.stichtingbkk.nl/images/Ped._Curriculum_compleet_LR.pdf
- Bureau Kwaliteit Kinderopvang. (2017). Pedagogisch curriculum voor het jonge kind in de kinderopvang. Opgehaald van https://www.stichtingbkk.nl/images/Ped._Curriculum_compleet_LR.pdf
- Cijfers per onderwerp - Gezinnen*. (2020). Opgeroepen op april 20, 2021, van NJI: <https://www.nji.nl/nl/Databank/Cijfers-over-Jeugd-en-Opvoeding/Cijfers-per-onderwerp/Cijfers-per-onderwerp-Gezinnen>
- Emmi Pikler Stichting Nederland. (z.d.). *Emmi Pikler*. Opgeroepen op maart 30, 2021, van Pikler: <https://pikler.nl/over-ons/emmi-pikler>
- Hoogeveen, K., & Versteegen, H. (2013, februari). *Samen sterk!* Opgeroepen op mei 20, 2021, van GOAB: https://goab.eu/pathtoimg.php?image=Artikelen/samen_sterk__handreikingouderbetrokkenheidvoorschoolseinstellingen.pdf
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2019, oktober 11). *Staatsblad 2019, 315*. Opgeroepen op mei 17, 2021, van Overheid.nl: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2019-315.html>
- NCJ. (2021). *Ouder-kindrelatie*. Opgeroepen op april 13, 2021, van Nederlands Centrum Jeugdgezondheid: <https://www.ncj.nl/richtlijnen/alle-richtlijnen/richtlijn/?richtlijn=60&rlpag=3540>
- NJI. (sd). *Piramide*. Opgeroepen op maart 16, 2021, van NJI: <https://www.nji.nl/nl/Databank/Effectieve-Jeugdinterventies/Interventies/Erkend/Piramide>
- Onderzoek VVE*. (sd). Opgeroepen op april 8, 2021, van NJI: [https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Voor-en-vroegschoolse-educatie-\(vve\)/Onderzoek](https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Voor-en-vroegschoolse-educatie-(vve)/Onderzoek)
- op den Kamp, M., & van Kuyk, J. (2011). *Piramide de methode voor jonge kinderen*. Arnhem: Cito B.V.
- PACT voor Kindcentra, O2 Communicatie, & de Vries, P. (2021, april). *Handreiking: Ouderbetrokkenheid in kindcentra*. Opgeroepen op mei 20, 2021, van PACT voor Kindcentra: <https://ouders.pactvoorkindcentra.nl/pact-voor-kindcentra/ouderorganisaties-en-andere-experts/>
- Piramide. (sd). *PIVA*. Opgeroepen op mei 17, 2021, van Piramide: <https://www.piramidemethode.nl/producten/piva-en-piramide/>
- Schmeier, M. (2015, juni 1). *Verwachtingen van kinderen? Leer van het Rosenthaleffect*. Opgeroepen op april 22, 2021, van Wij-leren.nl: <https://wij-leren.nl/rosenthaleffect-verwachtingen-leeropbrengsten.php>
- Singer, E., & Kleerekoper, L. (2009). *Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar*. Maarssen: Elsevier gezondheidszorg.
- van de Weijenberg, A. (2016, oktober 13). *'Uit VVE-onderzoek kunnen we veel leren'*. Opgeroepen op maart 22, 2021, van Kinderopvang Totaal: <https://www.kinderopvangtotaal.nl/uit-vve-onderzoek-kunnen-we-veel-leren/>
- Vander Heyden, K., Schilder, J., & Jepma, I. (z.d.). *Wat draagt bij aan kwaliteit en effectiviteit van VVE?* Opgeroepen op mei 20, 2021, van GOAB: https://goab.eu/pathtoimg.php?image=Actueel/goab_wat_werkt_vve.pdf